

Nərmin Naib qızı HƏSƏNLİ

Bakı Dövlət Universiteti

Kitabşünaslıq və Nəşriyyat işi kafedrasının magistrantı

BAKİ SLAVYAN UNİVERSİTETİNİN ELMİ NƏŞRLƏRİ

Xülasə

Bakı Slavyan Universitetinin elmi jurnallarının yaranması və inkişafı mövzusunda əsasında yazdığımız məqalə əsasında müəyyən etdik ki, bu universitetin elmi jurnallarının çapa başlaması burada elmi-pedaqoji və metodiki fəaliyyət istiqamətində müsbət dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Jurnallarda elmi məqalələrlə yanaşı, tərbiyəvi, informasiya xarakterli materiallar da yer almışdır ki, bu da istər pedaqoji heyətin, istərsə də oxucu auditoriyasının maarifləndirilməsində çox vacib məqamdır.

Bakı Slavyan Universiteti fəaliyyətə XX əsrin 40-cı illərindən başlamışdır. 1946-cı ildə SSRİ Xalq Komissarları Sovetinin 2 fevral tarixli 1313 №-li sərəncamı və Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin 15 may tarixli qərarı əsasında M.F.Axundov adına İkiillik Azərbaycan Dövlət Müəllimlər İnstitutu yaradılmışdır. 1952-ci ildə M.F.Axundov adına Müəllimlər İnstitutu rus dili müəllimləri hazırlığı üzrə dördillik tədris müddətli pedaqoji instituta çevrilmişdir. 1956-1957-ci tədris ilində institut beşillik təhsil sistemə keçmişdir. 14 aprel 1959-cu ildə M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Rus Dili və Ədəbiyyatı İnstitutunun və Azərbaycan Pedaqoji Xarici Dillər İnstitutunun bazaları əsasında M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutu yaradılmışdır. 2 noyabr 1972-ci ildə M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutunun bazasında eyni adlı Azərbaycan Pedaqoji Rus Dili və Ədəbiyyatı İnstitutu bərpa edilmişdir [5].

1994-cü ildə beynəlxalq standartlara uyğun olaraq, bakalavr hazırlığı üzrə dördillik tədris planına keçilmiş, 1997-ci ildən isə magistratura pilləsində kadr hazırlığına başlanılmışdır. 1996-cı ildən isə kiçik qruplarda tərcüməçi, çex, polyak və bolqar dilləri üzrə mütəxəssislər hazırlanmışdır. 2000-ci ilə kimi tədris prosesində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verməmiş, əsasən iki ixti-

sas - Azərbaycan və rus dilli orta məktəblər üçün rus dili və ədəbiyyatı müəllimləri kadrları yetişdirilmişdir [5].

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin 13 iyun 2000-ci il tarixli fərmanı ilə M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Rus Dili və Ədəbiyyatı İnstitutunun bazasında öz istiqaməti üzrə unikal bir tədris ocağı kimi tanınan və bütün Şərqi bölgəsində nadir ixtisaslar üzrə peşəkar kadr hazırlığını həyata keçirən ali məktəb – Bakı Slavyan Universiteti yaradılmışdır [5].

Bakı Slavyan Universitetinin elmi fəaliyyətinin nəticələri burada nəşr olunan 4 əsas jurnalda – “Русский язык и литература в Азербайджане” (“Azərbaycanda rus dili və ədəbiyyatı”), “Mütərcim”, “Tağıyev oxuları”, “Humanitar elmlərin öyrənilməsinin aktual problemləri” jurnallarında öz əksini tapır.

“Русский язык и литература в Азербайджане” (“Azərbaycanda rus dili və ədəbiyyatı”) elmi-metodik və mədəni-ictimai jurnalı 1947-ci ildən nəşr edilir. Jurnal MDB ölkələri və slavyan dövlətlərində yayılır. Onun səhifələrində pedaqogika, dilçilik, ədəbiyyat və ədəbiyyatşünaslıq tarixini əhatə edən materiallar dərc edilir. İndiyə qədər jurnalda Rusiya, Ukrayna, Belorusiya, Bolqarstan, Gürcüstan, Çin, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan, İsraildən olan mütəxəssis alimlərin məqalələri çap olunmuşdur.

“Русский язык и литература в Азербайджане” (“Azərbaycanda rus dili və ədəbiyyatı”) jurnalı 1947-ci ildən “В помощь учителю русского языка в нерусской школе” (“Qeyri-rus məktəblərində rus dili müəlliminə kömək”) adı ilə nəşr olunmuşdur. Bu jurnal əvvəlcə Azərbaycan SSR Maarif Nazirliyinin “Azərbaycan məktəbi” jurnalının əlavəsi kimi nəşr edilmiş və faktiki olaraq ölkəmizdə rus dilinin öyrənilməsi üzrə ilk elmi-metodik nəşr olmuşdur. 1949-cu ilin oktyabr ayından 1970-ci ilə qədər jurnal “Русский язык и литература в нерусской школе” (“Qeyri-rus məktəblərində rus dili və ədəbiyyatı”), 1970-ci ildən isə “Русский язык и литература в азербайджанской школе” (“Azərbaycan məktəblərində rus dili və ədəbiyyatı”) adı ilə nəşr edilmişdir. Nəşrin ilk redaktoru rusist alim A.Q.Daxnoviç olmuşdur. O, demək olar ki, 25 ildən çox, yəni jurnal yaranandan 1973-cü ilə kimi onun redaktoru olmuşdur. Görkəmli rusist alimlərdən M.T.Tağıyev (1973-1976), A.N.Klimov (1976-1980) bu jurnalın baş redaktoru vəzifəsində çalışmışlar [5].

1979-cu ildən başlayaraq jurnal Azərbaycan Maarif Nazirliyinin müstəqil aylıq elmi-metodik jurnalı kimi fəaliyyət göstərmişdir.

1980-cı ildən 1993-cü ilə kimi L.N.Babayeva, bir qədər fasilədən sonra isə professor Ç.Ə.Bədəlov jurnalın baş redaktoru kimi fəaliyyət göstərmişlər. 1985-ci ildən jurnal “Azərbaycanda rus dili və ədəbiyyatı” adı ilə nəşr edil-

mişdir. Bütün bu illər ərzində jurnal, əsasən, respublikanın məktəb və universitetlərində rus dili və ədəbiyyatının tədrisi və öyrənilməsi metodikasının inkişaf mərhələlərini, ədəbi tənqidin, ədəbiyyatın və rus-Azərbaycan ədəbi əlaqələri tarixinin aktual problemlərini işıqlandırmışdır.

2003-cü ildə jurnalda bir çox dəyişikliklər baş vermişdir. Jurnalın elmi-metodik xarakteri saxlanılmaqla o, həmçinin ictimai-mədəni nəşr kimi dərc olunmuşdur. A.M.Məmmədlinin (2003-2006), daha sonra isə M.Q.Qocayevin (2006-2010) redaktorluğu ilə çıxan jurnal geniş şəkildə MDB ölkələrində yayılmağa başlamışdır. Burada metodika və pedaqogika ilə yanaşı dilçilik, ədəbiyyat tarixi və nəzəriyyəsi ilə bağlı geniş məsələləri əhatə edən material yer almışdır. Jurnalın səhifələrində xarici ölkə alimlərinin məqalələri də çap edilmişdir. Bundan əlavə profilinin və tematik diapazonunun genişləndirilməsi ilə əlaqədar jurnalda tez-tez görkəmli əcnəbi ictimai, dövlət, elm və mədəniyyət xadimlərinin, şairlərin, yazıçıların Bakı Slavyan Universitetinin professor-müəllim heyəti və tələbələri ilə görüşləri işıqlandırılmışdır [5].

2011-ci ildə "Azərbaycanda rus dili və ədəbiyyatı" ("Русский язык и литература в Азербайджане") elmi-metodiki və ictimai-mədəni jurnalı yeni inkişaf dövrünə qədəm qoymuşdur. Həmin il baş redaktor vəzifəsinə professor F.S.Nacıyeva təyin olunmuşdur. Bakı Slavyan Universitetinin dəstəyi sayəsində bu ildən jurnal tamamilə yenilənmiş, formatı dəyişdirilmiş, rəngli formatda çap edilməyə başlanmış, müasir standartlara cavab verən dizaynda çıxmağa başlamış, daha cəlbedici olmuşdur. Dəyişikliklər təkcə jurnalın formasında deyil, həmçinin dərc edilən materialların məzmununda və ümumi konsepsiyasında da baş vermişdir. Jurnal öz nömrələrində Azərbaycanda rus dilinin tədrisi, rus ədəbiyyatının və mədəniyyətinin inkişafı, rus dilində yazan müasir Azərbaycan və rus müəllimlərinin əsərlərinin nəşri, dilçilik və ədəbiyyatşünaslığın, xüsusilə də rus dili və rus ədəbiyyatının, bədii tərcümənin, ölkəmizdə rusdilli KİV-lərin dilinin və reklamın ən yeni problemləri üzrə materiallar çap edir.

"Azərbaycanda rus dili və ədəbiyyatı" jurnalının Rusiyanın tanınmış ali məktəbləri (Rusiya Xalqlar Dostluğu Universiteti, Moskva Şəhər Pedaqoji Universiteti, A.S.Puşkin adına Rus dili Dövlət Universiteti, Belqorod Dövlət Universiteti, Ural Federal Universiteti, A.Gertsen adına Rus Dövlət Pedaqoji Universiteti (Sankt-Peterburq) və s.) ilə sıx əlaqələri vardır. Bu ali məktəblərin əməkdaşları vaxtaşırı öz məqalələrini jurnalda çap etdirirlər. Bununla da Azərbaycan oxucusu rus filologiyasının aktual problemləri, eləcə də rus dilinin tədrisində ən yeni metodlarla tanış olmaq imkanı qazanır.

Jurnalın əsas abunəçiləri və oxucuları Azərbaycanın, ilk növbədə də Bakı Slavyan Universitetinin "Rus dili" və "Rus ədəbiyyatı" ixtisasını seçmiş tələbələri, aspirantları, doktorantları, həmçinin respublikanın müxtəlif rayonlarında yerləşən və rus dili tədris olunan məktəblərin müəllimləridir [5].

Son zamanlarda Türkiyə ali məktəblərinin rus dili və ədəbiyyat, bədii tərcümə bölmələri və kafedraları da jurnala böyük maraq göstərir. Bu, qeyd edilən ali məktəblərin müəllimlərinin bu sahə üzrə tədris ədəbiyyatına tələbatının yaranması ilə bağlıdır. Bu gün "Azərbaycanda rus dili və ədəbiyyatı" jurnalı həm Bakı Slavyan Universitetinin, həm də Azərbaycanın bütün rusistikasının və rus mədəniyyətinin "vizit kartıdır". Jurnal hər gün yenilənir və eyni zamanda öz əsas məqsədinə – Azərbaycanla Rusiya arasında çoxəsrlik dostluğunun bağlayıcı halqası olmaq kimi məqsədinə sadıq qalır.

Bakı Slavyan Universitetinin nəşr etdiyi elmi jurnallardan biri də "Elmi əsərlər"dir. Jurnal öz fəaliyyəti dövründə 1979-cu ildən 2004-cü ilə qədər, yəni 25 illik fasilə ilə nəşrini dayandırmış, 2004-cü ildən yenidən nəşr edilməyə başlanmışdır. "Elmi əsərlər" iki seriyada nəşr olunur:

- 1) Dil və ədəbiyyat seriyası;
- 2) İctimai elmlər seriyası [5].

Jurnal Bakı Slavyan Universitetinin mətbəəsində çap edilir. Jurnalın redaksiya heyəti – baş redaktor prof. K.M.Abdullayev, baş redaktor müavini prof. Ə.Ə.Əliyev, prof. A.A.Hacıyev, prof. İ.H.Həmidov, məsul katiblər prof. A.A.Həsənov, L.M.Aranovskaya, M.Q.Qocayev, A.M.Məmmədli, N.C.Məmmədov, dos. C.S.Əhmədov, dos. Q.D.Udalıxdan ibarətdir.

"Elmi Əsərlər"in "Dil və ədəbiyyat" seriyasının ilk səhifəsində "Baş redaktordan" başlıqlı məlumat xarakterli yazı verilmişdir: "Nəhayət ki, iyirmi beş ildən sonra "Elmi Əsərlər" yenidən oxucusu ilə ünsiyyətini bərpa etdi. Bu illər ərzində həm ölkəmizin, həm də universitetimizin həyatında çox mühüm hadisələr baş verdi, çox böyük dəyişmələrlə üzləşdik amma bir məsələ on il, yüz il bundan əvvəl necə idisə, elə də qaldı. Elmə, araşdırmaya, tədqiqata həvəs, yaradıcı başlanğıca ciddi münasibət... Ona görə də iyirmi beş il sonrakı bu görüş deyə bilərik ki, təsadüfi deyil.

Əlamətdar olan həm də budur ki, bugünkü Bakı Slavyan Universiteti sözün əsl mənasında öz yaradıcısı prezident Heydər Əliyevin arzusunu ləyaqətlə həyata keçirərək həm genişlənir, həm də dərinləşir. Yeni ixtisaslar, elmi istiqamətlər yaranması ilə bərabər, tarixən artıq mövcud olanlar da öz potensialından daha səmərəli istifadə edirlər. Universitet yeni, gənc mütəxəssislərlə zənginləşir. Professionaların sayı, professionalizmin dərəcəsi artır. Bu gün Bakı Slavyan Universiteti nəinki ölkəmizdə, nəinki köhnə SSRİ məkanında,

hətta dünyada ciddi və maraqlı bir təhsil ocağı kimi diqqəti cəlb etməyə başlayıb. Bu gün universitetimizin elm və təhsil üzrə xarici əlaqələri çox effektiv şəkildə hər bir alimin, əməkdaşın, magistrantın, tələbənin əlaqəsinə çevrilir. Ümid və arzu edirəm ki, bütün bunlar BSU-nun "Elmi Əsərlər"ində bu və ya başqa şəkildə öz əksini tapacaq. Ümid və arzu edirəm ki, bu "Elmi Əsərlər" bütün düşünən beyinlər üçün maraqlı və faydalı olacaq. Ən vacibi isə odur ki, "Elmi Əsərlər" belə uzun fasilələrdən bir daha keçməyəcək. Onun oxucularına, onu hazırlayanlara Səbr və Mətanət!!!" [3].

"Dil və ədəbiyyat seriyası" ümumilikdə 3 hissədən ibarətdir: Dilçilik; Ədəbiyyatşünaslıq; Diskussiyalar.

Sonda rəylər, xronikal qeydlər və müəlliflər haqqında məlumatlar verilmişdir. Onu da qeyd edək ki, titul vərəqinin sonunda universitetin email ünvanı da verilmişdir: bakslavuniver@hotmail.com [3].

"Elmi Əsərlər" in ikinci seriyası "İctimai elmlər seriyası"dır. Bu seriya da 2004-cü ildən buraxılmağa başlamışdır. Jurnalın redaksiya heyətinə baş redaktor prof. K.M.Abdullayev, dos. O.Ə.Əliyev, baş redaktor müavini dos. M.A.Əliyev, məsul katiblər t.e.n. Ş.H.Əliyev, prof. S.T.Qəndilov, prof. C.R.Məmmədov, dos. E.Ə.Nəcəfov, dos. A.Ə.Rəcəbli, prof. Y.İ.Rüstəmov, prof. O.M.Rzaquliyev daxildir [4].

Seriya ilk buraxılış olduğundan dərc olunmuş məqalələr daha çox məlumat xarakterlidir. Belə ki, burada universitetdə olan ictimai-siyasi elmlərə dair kafedraların iş rejimi və fəaliyyət istiqamətləri təhlil edilmişdir. 500 nüsxə tiraşla çıxan jurnal Bakı Slavyan Universitetinin mətbəəsində çap olunur. Jurnal 4 hissədən (Siyasət və şəxsiyyət; Fəlsəfə, mədəniyyət, tarix; Siyasət, iqtisadiyyat; Beynəlxalq münasibət, beynəlxalq hüquq), həmçinin rəylər, xroniki qeydlər, müəlliflər haqqında məlumatlardan ibarətdir.

ƏDƏBİYYAT

1. *Azərbaycanda rus dili və ədəbiyyatı: Dil və ədəbiyyat seriyası, №3, 1974.*
2. *Azərbaycanda rus dili və ədəbiyyatı: Dil və ədəbiyyat seriyası, №1, 1979.*
3. *Bakı Slavyan Universiteti: Elmi əsərlər: Dil və ədəbiyyat seriyası, №1, 2004.*
4. *Bakı Slavyan Universiteti: Elmi əsərlər: İctimai elmlər seriyası, №2, 2004.*
5. <http://bsu-uni.edu.az/az/history>

Narmin Naib gizi HASANLI

SCIENTIFIC EDITIONS
OF BAKU SLAVIC UNIVERSITY

Summary

Based on the article on the creation and development of scientific journals of the Baku Slavic University, we found that the beginning of the scientific studies of the Baku Slavic University has led to positive changes in the direction of scientific and pedagogical and methodological activity. In addition to scientific articles, the magazines also contain educational and informational materials, which is a crucial part of educating both the pedagogical staff and the readers' audiences.

Нармин Наиб кызы ГАСАНЛИ

НАУЧНЫЕ ИЗДАНИЯ
БАКИНСКОГО СЛАВЯНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Резюме

Основываясь на статье о создании и развитии научных журналов Бакинского славянского университета, мы обнаружили, что начало научных исследований данного университета привело к позитивным изменениям в направлении научно-педагогической и методологической деятельности. В дополнение к научным статьям журналы также содержат образовательные и информационные материалы, что является важной частью обучения как педагогического персонала, так и аудитории читателей.